

Inhaltsverzeichnis

Vorwort	5*
Quellen und Literatur	17*
1. Quellen	17*
2. Literatur	21*
Abkürzungen	30*

Einleitung

1. Der Text der <i>Quaestiones</i> zum IV. Buch	33*
1.1 Die Handschriften	33*
1.11 Die erhaltenen Handschriften	33*
1.12 Die nicht erhaltenen Handschriften	40*
1.2 Textkritische Beobachtungen zur Verwandtschaft der Zeugen	42*
1.3 Die Zählung	45*
2. Die Stellung der <i>Quaestiones</i> im Verhältnis zum sonstigen Werk des Verfassers	46*
2.1 Die <i>Quaestiones</i> zum IV. Buch im Kontext der <i>Quaestiones</i> zu den übrigen Sentenzenbüchern	46*
2.2 Die Authentizität des Werkes	47*
2.3 Die <i>Quaestiones</i> zu den Sentenzenbüchern im Verhältnis zum sonstigen Werk des Verfassers	47*
2.31 Die anderen überlieferten Arbeiten zu den Sentenzen	47*
2.32 Die anderen theologischen Werke.	51*
2.33 Die literarische Gattung der <i>Quaestiones</i> und der Titel des Werkes	53*
2.34 Die philosophischen und systematischen Werke.	55*
2.35 Das nichtakademische Werk	58*
3. Die Quellen	61*
3.1 Die genannten Quellen	61*
3.2 Die anonymen Quellen	61*

4. Ort und Zeit der Abfassung	65*
4.1 Ort	65*
4.2 Zeit	65*
5. Notizen zum Inhalt der <i>Quaestiones</i> zum IV. Buch	67*
5.1 Die Theologie des Älteren Bundes	67*
5.11 Die jüdisch-christlichen Bundessakramente und der Kultus anderer Religionen	68*
5.12 Die Sakramente des Älteren Bundes und das christliche Selbstverständnis	69*

QUAESTIONES

DE SACRAMENTIS IN GENERALI

Q. 1 An fuerint necessaria ad salutem	1
Q. 2 Utrum tempus naturae statutae scilicet ante peccatum aptum fuerit illis	2
Q. 3 An tempus post lapsum universaliter sit aptum sacramentis	9
An debuerint sacramenta ante lapsum institui vel post	12
Q. 4 Si omni tempore post lapsum debuerunt esse sacramenta remedialia, quare in diversis diversa	14
Si debuerunt esse tempora diversa ritibus sacramentorum aptata, quare tria tantum (dissimulationis, promissionis, exhibitionis) et non plura vel pauciora	16
Quare illud tempus vocetur tempus simulationis vel dissimulationis, cum interim Deus homini multa bona contulerit: non solum naturalia, sed etiam gratuita	18
Quare non statim exhibuerit Deus salutem quam promisit	20
Quare per scriptum tradita sit Abrahae lex disciplinae potius quam Adae in paradiso	21
Quare non ipsi Abrahae, cui facta est promissio, sed posteris	21

Quare tot mandata quasi sarcina importabilis tradita sint	21
Quare promissio illa salvatoris et salutis aeternae ita data et scripta sit obscura sub integumento et non aperte	21

DE SACRAMENTIS IN SPECIALI

1. DE SACRAMENTIS LEGIS NATURALIS

Q. 5	Quare Hugo non posuerit nisi tria esse sacramenta illius temporis scilicet decimae, oblationes, et sacrificia	27
	Unde sumpserit ista tria sacramenta illius temporis	28
	Quaeritur quomodo instituta sint haec sacramenta	28
	Si tria ista fuerunt illo tempore, quaeritur penes quid vel quae sumantur	28
Q. 6	De istorum trium sacramentorum tunc efficacia quaeritur utrum illo tempore aliqui salvati sint	32
Q. 7	Supposita multorum salute illius temporis quaeritur an haec sacramenta vel aliquod eorum fuerit de necessitate salutis eorum	34
Q. 8	De illius temporis parvulis, an habuerint aliquod remedium contra peccatum originale; et si sic, quod	40
Q. 9	An fides informis aliorum impetraverit gratiam parvulo	43
Q. 10	De significatione horum sacramentorum quaeritur an signifi- caverint diversa scilicet quaedam tunc praesentia et quaedam futura	45
Q. 11	Quaeritur quo ordine significaverint illa sacramenta	47
Q. 12	Utum fuerit aliqua distinctio in significatione et praefiguratione dictorum sacramentorum, ut unum illorum significaret aliquid determinate et reliquum aliud.	50
	Quaeritur quare tantum tria fuerint	50
		9*

Q. 13	De duratione horum sacramentorum quaeritur quare permanserint haec sacramenta superveniente tempore legis scriptae	52
	Si manere debuerunt, quaeritur quomodo differenter pertinuerint ad tempus primum et secundum	52
Q. 14	Cum illa sacramenta primi temporis fuerint figurae eorum quae exhibita sunt tempore gratiae, et caerimonialia legis similiter, quaeritur quare non cessaverint adveniente gratia sicut illa cessaverunt	53
	Quaeritur quare sacrificandi ritus cessaverit et non oblationum et decimarum	53

2. DE SACRAMENTIS LEGIS SCRIPTAE

A. DE CIRCUMCISIONE

Q. 15	Quaeritur ad quid instituta sit, cum fides suffecerit ad tollendum originale peccatum	54
	Si debuit ad hoc institui signatum et determinatum sacramentum, quare non aliquod eorum quae praecesserant	54
	Si aliud et novum debuit institui, quare poenale	54
	Quaeritur quare particulare sacramentum institutum sit contra originale peccatum; solum enim uni sexui competitivum.	
	Universalis morbi debuit esse universale remedium	54
	Si debuit esse tale, quaeritur quare debuerit potius esse tale quod praeciperetur maribus quam quod feminis	54
	Quaeritur quid fuerit remedium sexui femineo	54
	Quaeritur quare datum sit hoc sacramentum in uno membro particulari	55
	Quare tali membro verecundo et inhonesto	55
	Quaeritur quare datum sit uni viro et non multis	55
	Quare uni illi scilicet Abrahae	55

Cum plura sint sacramenta legis scriptae, quaeritur quare istud prae aliis datum sit ei antequam lex scripta esset	55
Quare potius mandatum de circumcissione iteratum sit Josue quam Moysi, cum iste fuerit legislator, non ille	55
Q. 16 An hoc sacramentum obligaverit omnes mares simpliciter an solos illos de propagine Abrahae	62
Q. 17 An omnes qui de Abraham prodierunt tenerentur ex praecepto ad ritum circumcissionis scilicet Ismaelitae et filii Esau et huiusmodi, an sola successio per Isaac et Jacob	66
Q. 18 De integritate circumcissionis quaeritur an tempus scilicet dies octavus fuerit de integritate circumcissionis	68
Quare tempus determinatum sit circumcissioni	70
Quare tale tempus scilicet dies octava	70
De dilato tempore circumcissionis et hoc quod agendum fuerit tunc ad remedium originalis habendum	70
Item si filii Israelis in deserto circumcissionem omittente fuerint transgressores	70
De praeoccupatione temporis an fuerit salus decedentibus ante octavam diem sine circumcissione; et si sic, in quo	70
Item an signis mortis apparentibus in parvulo licuerit circumcidere ante octavam diem	70
Item si non licuit et potuit forte aliter fide vel oblatione aptari remedium parvulo, an contingente quod puer viveret usque ad octavam diem, tunc esset circumcidendus, cuius ante octavam diem remissa fuit originalis culpa per aliam viam	70
Quare magis determinatum sit tempus circumcissioni quam baptismo, cum in utroque significetur circumcisio animae a peccato mortali in via et naturae a corruptione in patria	70
An similiter sit de sacramento circumcissionis quoad octavam diem et de sacramentis expiationis populi quoad decimam diem mensis septimi	70
Item quaeritur quid sit quod quaedam sacrificia habuerunt tempora determinata, ut iuge sacrificium, oblatio sabbati,	

neomeniae, phase et huiusmodi, quaedam vero non, ut sacrificium pacificum vel salutare vel pro peccato sacerdotis vel principis vel huiusmodi	70
Q. 19 Quaeritur utrum de integritate huius sacramenti fuerit instrumen- tum petrinum	79
Q. 20 De efficacia circumcisionis quaeritur an nullam efficaciam habuerit nisi ad significandum tantum	80
Q. 21 Cum constet ex dictis sanctorum, quod circumcisio abstulit peccatum originale, quaeritur unde hoc sumpserint sancti	81
Q. 22 An contulerit parvulo gratiam gratificantem et adulto iam iusto augmentum gratiae vel non, sed quod solum abstulerit originale non conferendo gratiam	82
Q. 23 Si tunc conferebatur gratia per circumcisionem sed minor quam modo per baptismum, quaeritur quae fuerit illa gratia et quomodo et quare minor	91
Q. 24 Quaeritur an circumcisio habuerit efficaciam tollendi etiam actualia peccata adultorum	93
Si circumcisio abstulit peccata actualia sicut modo baptismus, quaeritur an omnia tam mortalia quam venialia, an solum mortalia; quia si omnia, tunc videtur parificari baptismo	94
Q. 25 De efficacia circumcisionis ex parte corporis ad distinguendum populum fidelem ab infideli	97
Q. 26 De significatione circumcisionis quaeritur quae fuerit triplex huius sacramenti res non contenta vel effecta, sed tantum significata	98
Q. 27 De divisione significationis multiplicis et rerum sacramenti in rem significatam et effectam et rem significatam tantum	100

B. DE IPSA LEGE ET EIUS SACRAMENTIS
SCIL. CAERIMONIALIBUS QVAE CUM LEGE INCEPERUNT ET
DESIERUNT

Q. 28	Quaeritur an talis lex a Deo bono statui debuerit	101
Q. 29	Quare illi populo et non alii data sit lex	111
	Item quibus et pro quibus de illo populo data sit	111
	Item quibus de causis	111
Q. 30	Quare tunc data sit lex et non ante nec post	114
Q. 31	De efficacia legis quaeritur an habuerit effectum iustificandi et merendi aeterna bona	115
Q. 32	Quomodo iustificaverint caerimonialia legis, an sicut occasio, an sicut causa vera	134
	Quaeritur quare tunc non semper iustificaverint in effectu	137
	Quaeritur quae sit differentia iustificationis in his et in operibus moralibus	138
Q. 33	De significatione sacramentorum legalium quaeritur quid vel quae significaverint	143
	Quaeritur quo ordine significaverint	143
Q. 34	Quaeritur de sufficientia istorum sacramentorum in compara- tione ad sacramenta moderna	145
	Utrum debuerint fuisse pauciora in comparatione ad sacramenta moderna	145
	Utrum debuerint fuisse plura sacramenta legalia	145
	Quare omnia illa sacramenta legalia fuerint carnalia	145
Q. 35	De comparatione sacramentorum legis scriptae ad sacramenta legis naturalis quaeritur in quibus convenirent.	150

Q. 36	De comparatione sacramentorum legis scriptae ad sacramenta legis naturalis quaeritur in quibus differant	151
Q. 37	De cessatione legalium quaeritur utrum circumcisio debuerit cessare	152
	Quaeritur utrum alia caerimonialia debuerint cessare	161
	De tempore cessationis circumcisionis et omnium aliorum legalium quaeritur utrum ante passionem Christi cessaverint vel in passione vel post	169
Q. 38	De modo et causa effectiva cessationis legis et legalium quaeritur utrum per Christum cessaverint et abolita sint	187
	Quaeritur utrum concedendum sit quod Christus aboleverit legem vel evacuaverit; et si sic, quomodo simul stent quod omnia evacuaverit et tamen adimpleverit, quia contraria videntur evacuatio et impletio	188
	Quaeritur etiam modus quo cessaverint	188

3. DE SACRAMENTIS NOVAE LEGIS

Q. 39	De efficacia sacramentorum novae legis quaeritur utrum iustificent	191
	Quaeritur quomodo iustificent, an sicut occasio an sicut vera causa	192
	Si etiam sicut vera causa, utrum sicut causa efficiens vel causa formalis vel causa disponens ad formam	193
Q. 40	An sensibile elementum habeat virtutem sibi inditam ex Dei dono qua influat in animam rationalem inducendo iustitiam vel disponendo ad illam	214
Q. 41	De significatione sacramentorum novae legis quaeritur an habeant diversa significata sicut sacramenta veteris legis habuerunt; et si sic, quae sint illa et quo ordine designata	220

Q. 42	An significare sit essentiale sacramento	222
	Cum sacramentum sit significativum ratione similitudinis, quaeritur qualem similitudinem habeat cum gratia significata	222
	Quaeritur de hoc quod dicitur in definitione Magistri, quod sacramentum existat causa rei significatae cuius gerat similitudinem; quomodo enim conveniat hoc paenitentiae vel coniugio	223
	Quaeritur quomodo sumenda sit definitio Magistri et quae debeat esse secundum ipsum	223
	De illa usitata descriptione <i>invisibilis gratiae forma</i> , quaeritur quomodo sit sacramentum forma, cum secundum Hugonem sit corporale et materiale elementum	223
	Quare dicatur <i>visibilis forma</i> potius quam audibilis, cum sacramentum constet tam in verbis quam in rebus	223
	Quomodo hoc quod dicit <i>invisibilis gratiae</i> conveniat omni sacramento, cum in eucharistia res significata sit corpus dominicum quod non est gratia, ut videtur	223
	Quomodo distinguantur sacramenta novae legis et quomodo sumantur	223

4. DE COMPARATIONE SACRAMENTORUM NOVAE LEGIS AD SACRAMENTA VETERIS LEGIS

Q. 43	Quaeritur de differentia eorum quoad efficaciam	231
	De differentiis crebrius assignatis quaeritur quid sit, quod vetus dicitur occidens et nova vivificans	231
Q. 44	Utrum vetera significaverint tantum, nova significant et sanctificent	235
Q. 45	Utrum vetera non effecerint quod figurabant, sacramenta vero nova efficiant quod significant	237
Q. 46	Utrum sacramenta veteris legis fuerint emundativa carnis tantum, sed novae legis sacramenta emudent animam	240

Q. 47	De differentia saepius assignata ex parte finis, utrum vetus lex cum sacramentis suis sit instituta in onus et servitatem, sed nova cum suis in alleviationem et libertatem	242
Q. 48	De differentia saepius assignata ratione observationis, utrum illa lex observata sit ex timore, ista observetur ex amore	245
Q. 49	De differentia quae assignatur penes qualitatem, utrum illa lex carnalis fuerit et sua sacramenta carnalia, haec autem spiritualis sit et sua sacramenta spiritualia	248
Q. 50	De differentia quae assignatur penes proprietatem, utrum sacramenta novae legis sint sacramenta proprie dicta, sed sacramenta veteris legis extendendo nomen	250
Q. 51	Recapitulatio de convenientia et differentia veteris et novae legis et suorum sacramentorum	251
Appendix: Die Schemata der Merton-Handschrift		253
Verzeichnis der Autorennamen		271
Verzeichnis der Bibelstellen		279